

Statnett SF

firmapost@statnett.no

Att.: post@mail.no

**Deres ref./dato**  
Torkil Bårdsgjerde Oslo,  
13.02.2025**Vår ref.**  
202500308**Sted/dato**  
Oslo, 04.04.2025**Postadresse**  
Statkraft Energi AS  
Postboks 200 Lilleaker  
0216 Oslo  
Norge**Besøksadresse**  
Lilleakerveien 6  
0283 Oslo**Sentralbord**  
24 06 70 00www.statkraft.no  
post@statkraft.com

ORG. NR.: NO-987 059 729

## Høring av ny modell for Statnetts tariffer

Vi viser til høringen av Statnetts foreslåtte endringer i dagens tariffmodell for 2026 og foreslåtte «*prinsipper for en ny og mer fremtidsrettet modell*». De to delene kommenteres hver for seg, men først vil vi gi en samlet oppsummering av forslagene.

### Oppsummering av Statkrafts synspunkter:

Statkraft oppfatter at forslaget om økt økonomisk bidrag fra balanseansvarlige aktører (BRP'er) innebærer at de skal betale opptil 1 milliard NOK mer til Statnett gjennom økt volumgebyret i balanseoppgjøret. Dette gebyret som belastes BRP er basert på all produksjon og forbruk i Norge. Det skal dekke en andel av Statnetts systemdriftskostnader som i dag dekkes av et tariffpåslag for kraftprodusenter og gjennom fastleddet for uttakskunder. Vi oppfatter at forslaget har liten effektivitetsvirkning på kraftmarkedet og skaper begrenset fordelingsmessig virkninger for aktørene. Vi vil imidlertid påpeke at systemdriftskostnader som er nødvendig for å opprettholde handlingskapasitet bør finansieres av flaskehalsinntekter forbundet med handel med kraft. Vi mener også at dette følger av grensehandelsforordningens artikkel 16.6 som er rettslig bindende for Norge.

Når det gjelder de syv forslagene Statnett skal utvikle videre, så er det begrenset beskrivelse og få detaljer om forslagene. Imidlertid varslers Statnett med høringen mulighet for omfattende kostnadsøkning for kraftprodusentene som sammenfaller med at vi og andre produsenter har store investeringsplaner i ny kraftproduksjon. Statnetts endringer i tariffen gir vesentlig økt usikkerhet om fremtidige kostnader og lønnsomhet, og vi oppfordrer derfor Statnett til å sikre et grundig kunnskapsgrunnlag og gjennomføre gode prosesser før endringer eventuelt fremmes.

Statkraft mener det er fornuftig å se på energiledet, siden energiledet innebærer betydelig økonomisk omfordeling mellom aktørene på et svakt og lite transparent grunnlag. Det er viktig med en evaluering av dagens energiledet, samt å vurdere alternativer og å involvere aktørene i det videre arbeidet.

Statkraft er skeptisk til både forslaget om å innføre en reservasjonstariff og Statnetts planer om standardiserte satser for anleggsbidrag for alle nye kunder. Etter vår vurdering er dette i strid med formålet med anleggsbidrag, i strid med samfunnsøkonomisk teori, og også i strid med vurderingene i NOU 2022:6 «Nett i tide» å innføre en reservasjonstariff og ta betalt når det er ledig plass i nettet.

Statkraft er uenig i at det er behov for større handlingsrom for å fastsette nivået på innmatingstariffen. Gitt at kraftprodusentene skulle påføres økte kostnader så vil det medføre at marginalt lønnsomme prosjekter utsettes inntil kraftprisen øker i tråd med kraftprodusentenes økte tariff. Derfor vil økte nettkostnader for produsentene føre til økte priser før man investerer og det betales av konsumentene på sikt.

Samfunnsøkonomisk teori tilsier at de faste kostnader i nettet som hovedregel bør dekkes av forbrukere, og i hovedsak alminnelig forbruk, av hensyn til effektivitet og harmonisering av konkurranse både mellom ulike produksjonsteknologier og mellom kraftprodusenter i ulike land. Statkraft mener derfor det ikke er grunn til å oppheve eller endre taket på innmatingstariffen.

### **Statnetts forslag til tariffendringer på kort sikt**

Disse tre forslagene kan gjennomføres uten forskriftsendringer med virkning for tariffen for 2026 ifølge Statnett.

Når det gjelder forslaget om å innføre et kapasitetsledd for eksisterende forbrukskunder basert på kundens maksimale uttak så har ikke Statkraft noen kommentarer til forslaget. I den grad utforming av dette bidrar til bedre prissignaler og riktigere incentiver til utvikling og bruk av transmisjonsnettet, vil dette også være et samfunnsøkonomisk effektivt grep.

Når det gjelder forslaget om krav om deltagelse i reservemarkedet for at industrikunder skal opprettholde dagens ordning med 50% industrirabatt har Statkraft noen kommentarer basert på at vi hjelper industrikunder med å tilby fleksibilitetstjenester. Vi mener bruk av prisavhengige bud i spotmarkedet og økt likviditet i Statnetts markeder, vil bidra positivt til et mer effektivt kraftsystem. Aktørene møter imidlertid flere barrierer, spesielt krevende prekvalifiseringskrav, som begrenser deltagelse og konkurranse. Store forbrukeres fleksibilitet passer ikke alltid inn i reservemarkedene på grunn av tekniske krav. Hvis Statnett skal få dette segmentet med i reservemarkedene fullt ut, er det nødvendig med vilje til å se på hvordan dette kan løses fra begge sider slik at den fleksibiliteten som finnes kan utnyttes på best måte innenfor det som faktisk er mulig. Statnett bør klargjøre hvordan tariffen påvirkes ved avvisning av prekvalifisering og om dette oppfyller kravet om å få rabatt.

Aktører, både produsenter og forbrukere, deltar i de ulike markedene basert på lønnsomhet, og for de fleste er dette kun en tilleggsinntekt. Statkraft mener det er svært viktig at Statnett, helt uavhengig av tariffutformingen, videreutvikler markedene for å gjøre deltagelse lønnsom for både forbruk og produksjon på objektive og ikke-diskriminerende vilkår. Et eksempel på et forhold som reduserer lønnsomheten unødvendig, er utfordringen med å delta både i reservemarkedene og spotmarkedet. Statnett godtar i dag ikke prisavhengige uttak som grunnlag for å trekke seg fra reservemarkedene, noe som kan føre til avkortning og utestengelse. Vi mener at spot-budgivning bør prioriteres for å utnytte fleksibiliteten hos store forbrukere tidlig. Dette kan løses ved at Statnett avkorter forpliktelse med faktor 1 i stedet for 2, og at dette ikke anses som brudd på vilkår.

Det tredje forslaget som er tenkt gjennomført fra 2026 omhandler økt bidrag fra balanseansvarlige aktører. Vi oppfatter at forslaget innebærer at Balanseansvarlige aktører (BRP) skal betale opptil 1 milliard NOK mer til Statnett gjennom økt volumgebyr i balanseoppgjøret. Dette gebyret som belastes BRP er basert på all produksjon og forbruk i Norge. Det skal dekke en andel av Statnetts systemdriftskostnader innenfor rammen av en avtale mellom de nordiske TSO'ene og i forståelse med de nordiske energiregulatorene. I dag dekkes disse kostnadene av et tariffpåslag for kraftprodusenter og gjennom fastleddet for uttakskunder. I henhold til Statnett skal disse kundegruppene dekke ca 50% hver. Vi oppfatter derfor at dette forslaget har liten virkning fordelingsmessig, siden vi antar at BRP'ene kan belaste kunder for de tjenestene de gjør for dem. Når det gjelder effektivitetshensyn kan vi ikke se at forslaget har nevneverdig virkning.

Statnett får betydelig flaskehalsinntekter fra kraftutveksling med utlandet. Vi mener at systemdriftskostnader som er nødvendig for å opprettholde handelskapasitet bør betraktes som «kostnader for ervervelse av inntekt» og derfor bør flaskehalsinntekter finansiere systemdriftskostnader forbundet med handel med kraft. Vi mener også at dette følger av grensehandelsforordningens artikkel 16.6 som er rettslig bindende for Norge. Som kjent har Statkraft tatt opp denne prinsipielle problemstillingen med RME gjennom en tariffklage som ennå ikke er avgjort.

Statkraft ser at systemdriftskostnadene øker, og støtter prinsippet om at det bør være de som forårsaker ubalanser som skal betale ubalansekostnadene. I dag er ubalansegebyret likt i Norge, Sverige og Finland, og det er viktig. Nylig er det innført automatiserte balanseringen av systemdrift (mFRR-EAM) noe som kan gi sterke markedsmessige incentiver til å unngå ubalanser. Ved at kostnadene for ubalanse økes, gis det sterkere incentiv til å holde balanse, og levere i henhold til avtalt solgt eller kjøpt volum.

### Forslag som Statnett vil utvikle videre

Statkraft ønsker å gi noen overordnede innspill til punktene Statnett sier de vil utvikle videre. I høringsdokumentet er det begrenset beskrivelse og få detaljer om disse forslagene. Våre synspunkter er derfor av litt mer overordnet karakter.

#### Generelt

De omfattende varslede endringene sammenfaller med at vi og andre kraftprodusenter har store investeringsplaner i ny kraftproduksjon. Statnetts endringer i tariffen gir vesentlig økt usikkerhet om fremtidige kostnader og lønnsomhet. Vi oppfordrer derfor Statnett til å sikre et grundig kunnskapsgrunnlag og gjennomføre gode prosesser før endringer eventuelt fremmes.

Transparente, forutsigbare og involverende prosesser med utgangspunkt i samfunnsøkonomiske prinsipper, er avgjørende for å unngå utsettelse og forsinkelser i prosjektutviklingen. Statnett må legge til rette for at produsenter får delta i arbeidsgrupper, jevnlig rapportere informasjon og sikre at rapporter, etc. blir gjort tilgjengelige.

Statkraft oppfatter at Statnetts forslag innebærer mer vektlegging av fordelingshensyn og desto mindre vektlegging av allerede etablerte og praktiserte samfunnsøkonomiske effektivitetshensyn. Dette bidrar til å gjøre tariffutviklingen mindre forutsigbar og mer basert på mer subjektive, og kanskje skiftene vurderinger hos Statnett.

Overordnet vurderer Statkraft at flere av forslagene til Statnett vil gi økte produksjonskostnader for produsentene. Disse økte kostnadene vil på et tidspunkt, helt eller delvis, overveltes på forbrukerne. Statnetts varslede endringer innebærer derfor både et effektivitetstap og risiko for utsettelse av ny nødvendig kraftproduksjon.

Under følger våre merknader til de punktene i Statnetts høringsdokument som er mest relevante for Statkraft:

#### Energiledd

I sin omtale av energileddet sier Statnett at det er grunn til å vurdere om energileddet gir de riktige prissignalene. Videre mener de at kostnadsfordelingen som følger i perioder med meget høy strømpris, ikke er i tråd med hensikten. De stiller også spørsmål om hvordan energileddet virker sammen med de andre tariffelementene.

Vi oppfatter at Statnett utgangspunkt er feil, selv om vi er positive til at man ser på energileddet gitt en åpen og transparent prosess. Formålet med energileddet er i henhold til myndighetene: «*at brukerne av overføringsnettet skal stilles overfor en pris som er lik den marginale kostnad disse aktørene påfører nettet*»<sup>1</sup>. Vi oppfatter derfor at myndighetene formål har vært at energileddet skal vurderes uavhengig av de andre tariffelementene og ikke gi riktig markedsmessig prissignal, men kun den marginale kostnaden den enkelte aktør påfører nettet.

Energileddet beregnes time for time basert på tapsmarginale i nettpunktet aktørene er tilknyttet. Imidlertid beregnes det kun to verdier pr uke for tapsmarginale, hverdag og natt/helg. Beregninger gjøres uken i forveien basert på en rekke forutsetninger blant annet om eksport/import situasjonen og produksjon og lastfordeling. Det er åpenbart at det er feil å anta at vi bare har to ulike last og eksport/import situasjoner i løpet av en uke og at man kan prognosere dette uken i forveien. En annen utfordring med beregning av de marginale tapsleddene er at det er veldig få som har innsyn i de faktiske beregningene og vi er ikke kjent med at RME følger opp dette.

Energileddet vil i teorien gi et kortsiktig signal for tilpasning av eksisterende produksjonskapasitet og et visst lokaliseringssignal for investering i ny kapasitet fremover. Imidlertid kan det signalet energileddet gir være lite relevant (andre forhold er viktigere) og det er i beste fall unøyaktig, men kan også være feil. Dette gjelder spesielt på lang sikt hvor det er svært vanskelig å prognostisere hva marginaltappssatsene blir, men også på kort sikt hvor det kan være vanskelig å beregne korrekte marginale tappssatser.

---

<sup>1</sup> Punktbaserte marginale tap, NVE Dokument nr 2 1998

Det er selvfølgelig mulig å bruke mere ressurser for å beregne energiledet mer nøyaktig. Men uansett vil det være stor usikkerhet knyttet til beregningene og siden marginaltapssatsene har ingen eller svært liten betydning for produsentenes disponering er det vanskelig å se at dette er fornuftig bruk av ressurser. Per i dag finnes det heller ikke god metodikk for å inkorporere beregning av de marginale tapssatsene i beregning av vannverdier, også fordi det er vanskelig å prognosere marginaltapssatsene fremover. Vi vurderer derfor at energiledet i praksis har liten betydning både i forhold til optimal fordeling av eksisterende produksjonskapasitet og som lokaliseringssignal.

Energiledet bidrar med begrenset tariffinntekt til Statnett, men medfører store økonomisk omfordelinger mellom aktører. For Statkraft har energiledet variert mellom å gi mange hundre millioner i årlig kostnad til i andre år å gi mange millioner i inntekt. Når grunnlaget for beregning av energiledet er så vidt svakt, er det absolutt grunnlag til å vurdere dagens energiledet i forhold til formålet og om det er hensiktsmessig, samt vurdere mulige alternativer som kan ivareta formålet på en bedre måte.

Statkraft oppfordrer Statnett til å utrede flere alternativer for utforming og beregning av energiledet, og å involvere aktørene i den videre prosessen med arbeidet. Gitt at man skal endre og eventuelt forenkle energiledet er det viktig å avklare hvordan formålet med energiledet kan ivaretas.

#### Reservasjonstariff

Statnett vurderer å innføre en reservasjonstariff for alle kunder som har fått reservert kapasitet i dagens eller fremtidens nett. Statkraft mener at det kan være en del utfordringer, både juridisk og samfunnsøkonomisk, med en slik type tariff. En eventuell utredning må derfor være grundig og oppfylle kravene til en god prosess som beskrevet over før vi ønsker å ta stilling til innføring av en reservasjonstariff.

Statnett knytter reservasjonstariffsatsen til deres langsiktige årlige kapitalkostnad. Vi mener dette gir feil vinkling. Vi viser også til NOU 2022-6 «Nett i tide» hvor utvalget skriver:

*Gitt at anleggsbidrag og betaling for nettutredning utgjør øvre ramme for kostnader, vil innføring av en reservasjonspris i tillegg til dette kun være en omfordeling i tid av de totale kostnadene kunden skal dekke. Utvalget ser ikke ser det som formålstjenlig å innføre et nytt prissignal for å reservere kapasitet i framtidig nett, utover det kunden allerede må betale gjennom anleggsbidrag og betaling for nettutredning.*

Gitt at Statnett velger å foreslå en innføring av reservasjonspris så vil endelig utforming kunne gi ekstrakostnader for de største kraftprosjektene med lange ledetider uten at det har opphav i en faktisk kostnad. Dette vil dermed opplagt være samfunnsøkonomisk ineffektivt i flere tilfeller. Det vil dermed bidra til økt usikkerhet i prosjektutviklingen inntil både spørsmålet om innføring og nivå på tariffen, er avklart. Det bør derfor være et alternativ at reservasjonstariffen tilbakebetales etter at tilkobling faktisk har funnet sted, siden særskilte kostnader eventuelt dekkes gjennom anleggsbidrag, eventuelt nettutredning, og kostnader ellers dekkes gjennom de ordinære tariffene.

#### Anleggsbidrag

Statnett hevder i høringsdokumentet at det er nødvendig at anleggsbidragssatsene bør standardiseres og gjelde for alle nye kunder. Dette er i strid både med dagens regelverk og anbefalingen fra det offentlige utvalget som utredet dette, ref «Nett i tide» NOU 2022:6.

Etter Statnetts vurdering er utfordringen med dagens regelverk kriteriet om at en eller flere kunder skal være utløsende for at tiltaket er anleggsbidragspliktig. Statnett sier også at det kan være vanskelig å identifisere kunder som utløser nettførsterkning mellom landsdeler eller forsterkninger som er planlagt langt frem i tid, de nevner spenningsoppgradering av Oslo innen 2040 som et eksempel. Denne type nettførsterkninger har aldri vært ment å skulle dekkes med anleggsbidrag. Det er neppe hensiktsmessig og kostnadene må dekkes inn gjennom andre tariffledd.

Dagens regelverk for anleggsbidrag som ble gjort gjeldende fra 1. januar 2019 innebærer at det er obligatorisk for alle nettselskap å kreve inn anleggsbidrag dersom det må investeres i økt nettkapasitet for å knytte en kunde til nettet eller en kunde trenger mer kapasitet. I NOU 2022:6 anbefales at det fortsatt ikke skal kreves betaling for tilknytning dersom den ikke utløser nettinvesteringer, og at anleggsbidrag og utredningskostnader i sum utgjør øvre grense for hva en tilknytning kan koste for nettkunden. Utvalget

anbefaler imidlertid at beregningen av det forpliktende tilbudet om anleggsbidrag gjøres enklere enn i dag, og at det gjøres forenklinger både i beregningen av kostnadsgrunnlag og av fastsettelsen av forholdsmessig andeler i regional- og transmisjonsnettet. De sier også at reglene for anleggsbidrag i regional- og distribusjonsnettet er nye, og at det så langt (fram til 2022) er begrenset erfaringer med praktisering av dem.

Statkraft støtter prinsippet om at kunder i regional- og transmisjonsnettet som utløser behov for økte nettinvesteringer belastes et anleggsbidrag. Om anleggsbidraget utformes riktig, er dette en god tariff. Statkraft er positive til at Statnett vil se nærmere på anleggsbidragsregelverket. Det bør være mulig både å praktisere dagens regelverk litt bedre innenfor gjeldende regelverk og forbedre regelverket noe.

Produsentene ønsker å bli aktivt involvert i arbeidet med å vurdere regelverket for anleggsbidrag. Statkraft er skeptisk til et tilknytningsgebyr eller standardsatser for anleggsbidrag. Etter vår vurdering er det i strid med formålet med anleggsbidrag og også i strid med samfunnsøkonomisk teori å ta betalt der det er ledig plass i nettet. En standardisering av for eksempel utredningsgebyr fram til tidspunktet anleggsbidraget skal betales, mener vi kan være en god ide. Det samme gjelder ofte inngåelse av utredningsavtaler mellom Statnett og kunder når koordineringsbehovet er vesentlig,

Som del av utredningen bør det også vurderes å innføre prissignaler for kunder som har vesentlig nytte for kraftsystemet. Det kan være ny kapasitet (energi eller effekt) som reducerer behov for fremtidige nett-tiltak, bidrar med vesentlig fleksibilitet, eller reduksjon av andre kostnader i kraftsystemet. Dette bør premieres også, fremfor å kun utløse krav om anleggsbidrag. Det vil også være naturlig å se an hvilke endringer RME kommer i sitt arbeid før Statnett gjør veldig mye på egenhånd. Vi er positive til at utredninger ser på mulige forbedringer i praktiseringen av dagens regelverk for anleggsbidrag.

#### Reaktiv effekt

Statnett skriver i høringsdokumentet at de har søkt RME om at kontrollforskriften endres slik at den også omfatter innmating av reaktiv effekt. De sier at både uttak og innmating av reaktiv effekt skaper problemer i driften. Statnett hevder at tariffing av innmating av reaktiv effekt vil gi insentiver til å installere kompenseringsanlegg der problemet oppstår, og kostnadene er lavest.

Kraftprodusenter kan i dag avlaste nettet ved å levere reaktiv effekt og man godtgjøres etter en fast og en variabel betalingsmodell fastsatt av Statnett som systemansvarlig. Den variable godtgjørelsen kan produsentene fakturere Statnett dersom de har fattet et spesifikt vedtak som pålegger produsenter høy reaktiv leveranse. Fra et samfunnmessig perspektiv bør reaktive komponenter og tjenester installeres og leveres der de er rimeligst for samfunnet. Vårt inntrykk er at nettselskap ofte heller har ønsket å investere i eget utstyr istedenfor å betale kraftprodusenter for å levere tilsvarende ytelser. Vi har også vært redd for Systemansvarlige (Statnett) gjennom forskrift for systemansvaret stiller krav til at nye anlegg skal ha utstyr som i større grad skal ivareta system- og nettdrift enn det som er nødvendig fra kraftverkets side. Statkraft mener prinsipielt at det bør vurderes om det er mulig med markedsmessig godtgjørelse og prising av reaktiv effekt. Gitt at det ikke er mulig bør man tilstrebe samme sats for de som avlaster nettet med reaktiv effekt som de som belaster nettet. Det må vurderes hvordan satsen bør differensieres på nettnivå, eventuelt andre kriterier og hva som skal være grunnlaget for å sette satsene for reaktiv effekt.

#### Økt innmatingstariff

Statnett mener det er behov for større handlingsrom for å fastsette nivået på innmatingstariffen. I henhold til EU-regler som er implementert i norsk lovgivning på grunnlag av EØS avtalen er det satt et tak på tariffen for kraftprodusenter. Det er store forskjeller i hvilke tariffkostnader produsenter belastes med i ulike europeiske land. Statnett har bestemt at tariffen for norske produsenter skal være lik dette taket. Andre europeiske land har tariff lik null.

Det er riktig som Statnett sier at det ikke var nettmessige forhold som lå til grunn for fastsettelsen av taket på innmatingstariffen. Pristaket ble innført for å bidra til harmonisering av innmatingkostnader mellom produsenter i ulike land for å sikre at disse kostnadene ikke hadde en unødig konkurransevridende effekt i det indre energimarkedet. Dette hensynet ivaretas ikke dersom en vesentlig del av den totale kostnaden ved innmating kan fastsettes fritt av nasjonal TSO.

Høyere innmatingstariff for kraftprodusentene, vil alt annet likt, øke kraftprodusentenes produksjonskostnader og dermed bidra til lavere dekningsbidrag. Økte produksjonskostnader vil svekke

lønnsomheten av nye investeringer, og vil kunne påvirke produsentenes evne og vilje til å investere i ny kraftproduksjon, spesielt vil dette gjelde prosjekter som i utgangspunktet har marginal lønnsomhet.

Samfunnsøkonomisk teori<sup>2</sup> tilsier at de faste kostnader i nettet som hovedregel bør dekkes av forbrukere, og i hovedsak alminnelig forbruk, av hensyn til effektivitet og harmonisering av konkurranse både mellom ulike produksjonsteknologier og mellom kraftprodusenter i ulike land. Statkraft mener derfor det ikke er grunn til å oppheve eller endre taket på innmatingstariffen. Det kan derimot være grunnlag for å senke innmatingstariffen i Norge, for å sikre bedre harmonisering med våre naboland.

En konsekvens av at kraftprodusentene ikke bidrar til å dekke økte forventede kostnader i nettet er at forbrukerne må betale disse kostnaden. Gitt at kraftprodusentene skulle påføres økte kostnader så vil det medføre at marginalt lønnsomme prosjekter utsettes inntil kraftprisen øker i tråd med kraftprodusentenes økte tariff. Derfor vil økte nettkostnader for produsentene fører til økte priser før man investerer og det betales av konsumentene på sikt.

Med vennlig hilsen  
for Statkraft Energi AS



Ivar Arne Børset  
SVP Business support

---

<sup>2</sup> Hvordan skal nettkostnadene dekkes, En overordnet prinsipiell analyse, professor Nils-Henrik von der Fehr, Oslo mai 2017